

Naam: K. ter Woerds
Datum: 15 mei 2019
Team/teamonderdeel: UF Regie
Telefoonnummer: 541364

Voorstel aan de raad

Onderwerp	Nota Kapitaalgoederen Openbare ruimte 2019-2022
Hoofdpogave	Hoofdtakveld Verkeer en vervoer
Portefeuillehouder	J.M. van Rees

Samenvatting raadsvoorstel

Het college vraagt de raad in te stemmen met de Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte 2019-2022. De Nota Kapitaalgoederen geeft zicht en grip over de huidige en toekomstige stand van zaken van instandhouding van de kapitaalgoederen.

Voorgesteld raadsbesluit

1. Het college vraagt de raad in te stemmen met de Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte 2019-2022.
2. Om conform deze nota te besluiten tot:
 - a. Het instellen van een reserve kapitaalgoederen om fluctuaties in de investeringslasten op te vangen;
 - b. Het instellen van een voorziening groot onderhoud grijs (taakveld verkeer en vervoer) om fluctuaties in kosten (geen investeringen) op te vangen. Dit nadat college desbetreffend beheersplan heeft vastgesteld;
 - c. Het instellen van een voorziening groot onderhoud rood (taakveld vastgoed) om fluctuaties in kosten (geen investeringen) op te vangen. Dit nadat college desbetreffend beheersplan heeft vastgesteld;
3. De budgetten te herschikken zoals in de Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte 2019-2022 is gespecificeerd;
4. Het saldo van de Nota Kapitaalgoederen te betrekken bij het meerjaren perspectief;

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de 'duurzame productiemiddelen' van de gemeente. Het zijn de dingen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen, die zij aan haar inwoners levert, mee te realiseren. Daarbij gaat het niet om de kleinere spullen als pennen of paperclips, maar om de grotere goederen die meerdere jaren meegaan en veelal een hoge financiële waarde vertegenwoordigen. Te denken valt aan wegen, bomen, bruggen, kades, gebouwen en dergelijke.

Kenmerkend voor kapitaalgoederen is dat het gaat om objecten waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt en waarin de gemeente voor meerdere jaren geld ('kapitaal') heeft vastgelegd. Deze

kapitaalgoederen staan bij de gemeente als investering op de balans en hierop wordt gedurende de gebruiksduur ieder jaar afgeschreven.

De financiële verordening van de gemeente Almelo geeft aan dat het college eens per vier jaar aan de raad een meerjarenplan openbare ruimte aanbiedt. Dit meerjarenplan geeft een doorkijk van levensduur verlengende maatregelen en vervanging, inclusief de financiële onderbouwing van kosten van openbaar groen, wegen, openbare verlichting, kunstwerken en straatmeubilair. Dit meerjarenplan openbare ruimte noemen wij de Nota Kapitaalgoederen.

- De Nota Kapitaalgoederen biedt inzicht en grip op het beheer van de kapitaalgoederen. Het geeft inzicht in de financiële middelen die nodig zijn om de kapitaalgoederen op het door de raad vastgestelde of wettelijk verplichte kwaliteitsniveau te houden.
- De nota geeft inzicht in de verwachtte uitgaven voor de eerstvolgende vier jaar en bevat een doorkijk naar de langere termijn. Dit spiegelt de nota aan de beschikbare middelen. Op basis hiervan geeft ze een aantal adviezen over de wijze van financiering.
- De nota kapitaalgoederen dient als basis voor het opstellen van de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' in de begroting en de jaarrekening. Actuele beheerplannen voor bijv. wegen, kunstwerken, bomen, speelvoorzieningen en groen zijn daarvoor nodig.
- De nota kijkt over een aantal jaren. De daadwerkelijke uitgaven per jaar kunnen afwijken van de geraamde kosten, omdat de uitvoering altijd wordt afgestemd met andere taakvelden, programmasturing en wijksturing.

In de afgelopen jaren bleken de middelen voor vervanging van kapitaalgoederen niet toereikend. Het College van Burgemeester en Wethouders wil daarom zicht en grip op het beheer van kapitaalgoederen, zodat voor de toekomst een structurele dekking voor de onderhouds- en vervangingsopgave en de daarvoor benodigde financiële middelen kan worden opgenomen.

Beoogd effect

Goed beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is essentieel. De gemeente Almelo heeft een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de openbare ruimte zoals wegen, riolering, groen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het leven, wonen en werken in de gemeente Almelo.

Beheer en onderhoud is ook noodzakelijk vanuit de zorgplicht voor de veiligheid van de gebruikers en vanuit de financiële verantwoordingsplicht van de gemeente die volgt uit het BBV.

Grip en stuur houden op deze kapitaalgoederen is van belang. Dit vanwege het feit dat:

- er veel geld mee is gemoeid. Kapitaalgoederen leggen blijvend een groot beslag op de gemeentelijke begroting. Een zo volledig mogelijk overzicht én onderbouwing van deze kosten zijn daarom van groot belang voor een goed inzicht in de financiële positie;
- kapitaalgoederen nodig zijn om de programmadoelen van de gemeente te realiseren. Om bijvoorbeeld economische ontwikkeling te stimuleren is een goede bereikbaarheid van belang;
- kapitaalgoederen het 'gezicht' van de gemeente zijn. Gaten in het wegdek of kapotte lantaarnpalen zullen snel ergernis opwekken bij inwoners.

De Nota kapitaalgoederen biedt inzicht en grip op het beheer van de kapitaalgoederen. De nota geeft inzicht in de financiële middelen die nodig zijn om de kapitaalgoederen op het door de raad vastgestelde of wettelijk verplichte kwaliteitsniveau te houden. De nota geeft inzicht in de verwachte uitgaven voor de eerstvolgende 4 jaar (2019 – 2022) en bevat een doorkijk naar de langere termijn.

Argumenten voor

1.1 Nota Kapitaalgoederen is verplicht volgens de financiële verordening.

Beheer en onderhoud is ook noodzakelijk vanuit de zorgplicht voor de veiligheid van de gebruikers en vanuit de financiële verantwoordingsplicht van de gemeente die volgt uit het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). In het BBV is voorgeschreven dat er een paragraaf moeten worden opgenomen in de begroting, over het onderhoud van de kapitaalgoederen.

1.2 Zicht en grip over huidige en toekomstige stand van zaken instandhouding kapitaalgoederen.

De nota geeft inzicht in de financiële middelen die nodig zijn om de kapitaalgoederen op het door de raad vastgestelde of wettelijk verplichte kwaliteitsniveau te houden. De nota geeft inzicht in de verwachte uitgaven voor de eerstvolgende 4 jaar (2019 – 2022) en bevat een doorkijk naar de langere termijn. De nota spiegelt de benodigde middelen aan de beschikbare middelen. Op basis hiervan geeft de nota een aantal adviezen over de wijze van financiering.

1.3 Wetgeving richtinggevend voor kwaliteitsniveau

Het kwaliteitsniveau waarop de kapitaalgoederen worden onderhouden is voornamelijk afgeleid van wetgeving en algemeen geldende richtlijnen. Almelo heeft zelf weinig beleid vastgesteld dat richtinggevend is voor technisch beheer (heel en veilig) van de kapitaalgoederen. Alleen voor verzorgend onderhoud (schoon en netjes) is een actueel beleidskader vastgesteld; het IBOR plan. Hierin is gekozen voor het scenario "zuinig". Waarbij een sober onderhoud centraal staat. Voor het technisch beheer (heel en veilig) wordt aangesloten bij landelijke richtlijnen (NEN en CROW), waarbij het onderhoud gericht is op minimale inzet en kosten om veiligheid en functionaliteit te borgen en kapitaalvernietiging te voorkomen.

1.4 Investeren is onvermijdelijk, investeringsbehoefte neemt toe.

Investeren in de kapitaalgoederen is onvermijdelijk en onuitstelbaar om de veiligheid, functionaliteit en een financieel gezonde situatie te borgen. Vanaf 2022 ontstaat ook een piek in de investeringsbehoefte. Dit komt doordat de kapitaalgoederen geen homogene leeftijdsopbouw hebben. Almelo kent relatief veel wijken die zijn aangelegd in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw, zoals Schelfhorst en Windmolenbroek, die vanaf 2022 aan vervanging toe zijn.

2.1 Instellen reserve kapitaalgoederen om schommelingen op te vangen

Bij gelijkblijvend budget overstijgen de totale lasten voor onderhoud en vervanging een gegeven moment (2027) het beschikbare budget. Het advies is om een reserve in te stellen om dit op te vangen. Voor het inrichten van een voorziening is het noodzakelijk dat beheerplannen aanwezig zijn. Omdat er nog geen beheerplannen zijn kan er op dit moment nog geen voorziening worden gevormd. Vooruitlopend hierop kan wel een bestemmingsreserve groot onderhoud gevormd worden welke te zijner tijd kan worden omgevormd tot een voorziening

2.2. Opvangen fluctuaties door instellen voorzieningen

Met de voorzieningen groot onderhoud grijs en groot onderhoud rood kunnen fluctuaties in de kosten voor deze taakvelden (geen investeringen) geëgaliseerd worden.

2.3 Instellen reserve en voorzieningen is bevoegdheid raad

De bevoegdheid tot het instellen van reserves en voorzieningen ligt bij de gemeenteraad. Vandaar dat de raad wordt voorgesteld deze, conform de nota kapitaalgoederen, in te stellen.

3.1 Door herschikken budgetten betere aansluiting op actuele situatie

De Nota laat zien dat met totaal benodigd beheer de komende 4 jaar past binnen het beschikbare budget. De verdeling van de middelen over de taakvelden sluit niet geheel aan bij de actuele budgetbehoefte per taakveld. Wij adviseren het beschikbare budget te herschikken, zodat geraamde kosten en beschikbaar budget per taakveld in evenwicht zijn.

Extra beschikbaar gestelde middelen zijn meegenomen. De raad heeft besloten te investeren in verbetering van de openbare ruimte. De extra beschikbaar gestelde middelen zijn meegenomen in deze nota kapitaalgoederen.

3.2 Herschikken budgetten is bevoegdheid raad

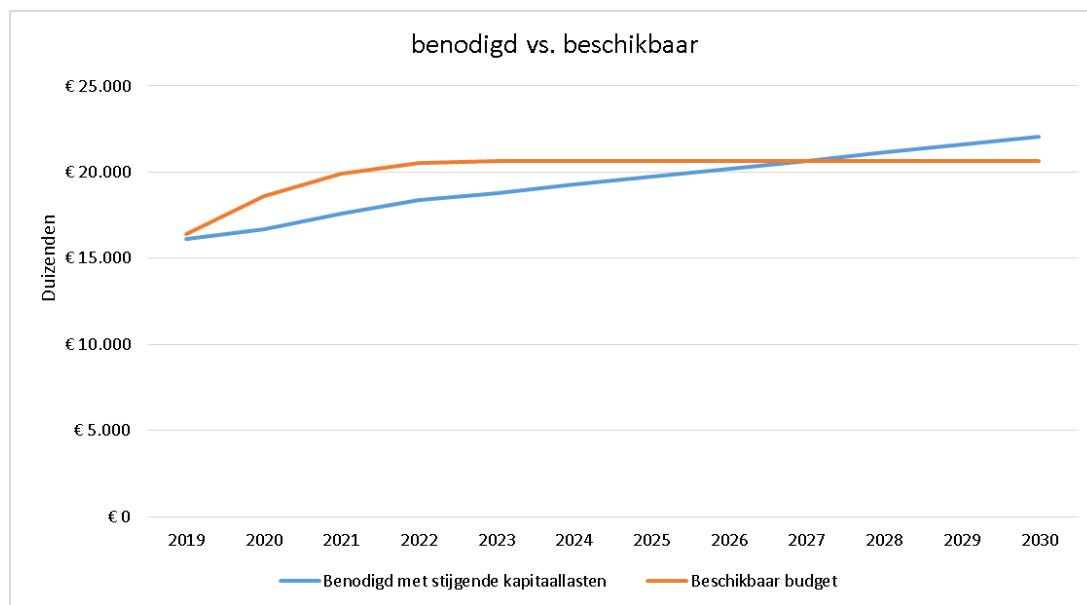
De bevoegdheid tot het herschikken van budgetten tussen taakvelden ligt bij de gemeenteraad. Vandaar dat de raad wordt voorgesteld deze budgetten, conform de nota kapitaalgoederen, te herschikken.

4.1 Keuze moet worden gemaakt voor restantbudget

Het activeren van nuitgaven biedt ruimte op de begroting voor de korte termijn. Maar bij een ongewijzigde maatschappelijke situatie zal de investeringsbehoefte in de openbare ruimte op de

middellange en lange termijn toenemen. Verwachting is dat de huidige beschikbare budgetten op termijn niet toereikend zijn.

De eerste vrijval van kapitaallasten is op zijn vroegst pas te verwachten over circa 20 jaar.

Bij gelijkblijvend budget overstijgen de totale lasten voor levensduur verlengende maatregelen en vervangingen op een gegeven moment het beschikbare budget. Zie bovenstaande figuur. Het advies van team financiën is om het overschot van de eerste jaren te benutten voor dekking van de stijgende lasten op middellange termijn.

5.1 Periodieke actualisatie nodig en gewenst

De Nota Kapitaalgoederen wordt normaliter eens per 4 jaar geactualiseerd. Gezien de ontwikkelingen rond de extra beschikbare middelen t/m 2022 en de behoefte aan een perspectief op middellange termijn, is het verstandig de Nota tussentijds te actualiseren. Vandaar dat wordt geadviseerd de nota nu over 2 jaar te actualiseren.

Kanttekeningen

1.1. Niet alle kapitaalgoederen zijn goed in beeld

Van de meeste kapitaalgoederen is de omvang en kwaliteit goed in beeld en vastgelegd in beheersystemen. Uitzondering hierop zijn de havens. Bij de havens en beschoeiingen is onduidelijkheid over het te beheren areaal en de verdeling van de verantwoordelijkheden met het Regionaal Havenbedrijf. In het op te stellen beheersplan en de actualisatie van de Nota Kapitaalgoederen over twee jaar zal hierover duidelijkheid verschaft worden.

1.2 Kwaliteit kapitaalgoederen daalt en bereikt kritisch peil

De staat van de kapitaalgoederen is over het algemeen redelijk. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud of kapitaalsvernietiging. Wel gaat de staat achteruit en heeft deze op onderdelen een kritisch punt bereikt.

1.3 (Kleinere) objecten kostenneutraal opgenomen

In deze nota wordt gefocust op de kapitaalgoederen met een hoge vervangingswaarde. Dit zijn:

- Taakveld grijs: verharding, civiele kunstwerken, openbare verlichting, verkeersinstallaties
- Taakveld groen: openbaar groen en openluchtrecreatie (parken), bomen, speelvoorzieningen en meubilair
- Taakveld blauw: riolering
- Taakveld rood: vastgoed
- Taakveld water: havens

Kleinere objecten zoals verkeersborden en bankjes worden buiten beschouwing gelaten omdat onderhoud en vervanging ervan slechts een geringe impact op de begroting hebben. In deze nota zijn de financiële gevolgen voor de onderdelen openbare verlichting, speelvoorzieningen en havens kostenneutraal opgenomen.

- Bij openbare verlichting wordt momenteel onderzocht hoe versneld kan worden omgevormd naar LED;
- Voor speelvoorzieningen worden scenario's uitgewerkt om de liggende financiële taakstelling te realiseren;
- De actuele situatie van de havens en beschoeiingen is onvoldoende in beeld in verband met complexe eigendomsverhoudingen en moeilijk in te schatten van de fysieke staat van de arealen. Mede in relatie tot de ontwikkelingen en afspraken rond het Regionaal Havenbedrijf en de gemeente verwachten we hier de komende periode meer duidelijkheid in.

Alternatieven

Zonder een Nota Kapitaalgoederen voldoen we niet aan de wettelijke plicht

Kosten, opbrengsten, dekking en preventief toezicht

In 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) vernieuwd. Het verplicht activeren van levensduur verlengende maatregelen en vervangen van kapitaalgoederen biedt de komende jaren ruimte. Door de kosten niet in 1 keer uit de exploitatie te nemen, maar kosten over de (rest)levensduur af te schrijven, nemen de lasten voor op de korte termijn af.

De totaal beschikbare middelen voor beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen zijn voor de periode 2019-2027 toereikend om het noodzakelijke beheer en onderhoud uit te voeren. Voorwaarde is wel dat de budgetten worden herverdeeld tussen de taakvelden en dat middelen die nu beschikbaar zijn voor onderhoud kunnen worden ingezet om de kapitaallasten van investeringen te dekken.

Door het activeren van levensduur verlengende maatregelen en vervangingen ontstaat de eerste jaren een budgetoverschot. Dit overschot neemt met de jaren af door een stijging van de kapitaallasten. Bij gelijkblijvend budget overstijgen hierdoor de totale lasten voor onderhoud en vervanging rond 2027 het beschikbare budget. De eerste vrijval van kapitaallasten is op zijn vroegst pas te verwachten over 20 jaar.

Benodigd vs beschikbaar voor uitvoering van onderhoud Kapitaalgoederen	2019	2020	2021	2022	2023
Benodigd	16.149	16.717	17.614	18.370	18.799
Beschikbaar	16.395	18.620	19.897	20.534	20.657
Verschil benodigd - beschikbaar	247	1.903	2.283	2.164	1.858

Bedragen * 1.000 euro

Het advies van team financiën is om het overschot van de eerste jaren te benutten voor dekking van de stijgende lasten op middellange termijn. Na overleg met college en directie is integraal afgestemd om het saldo van de NKG te betrekken in het meerjaren perspectief.

Vervolg

Aanpassen van de begroting aansluitend bij de besluiten welke in NKG zijn voorgesteld.

Bijlagen

- Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte 2019-2022, **INTERN** -

Burgemeester en Wethouders van Almelo, _____

de secretaris,
F.W. van Ardenne

de burgemeester,
A.J. Gerritsen

De Raad van de Gemeente Almelo:

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van;

Besluit:

Gedaan in de openbare vergadering van

de griffier,

de burgemeester,

drs. C.M. Steenbergen

A.J. Gerritsen